

74.268.19=642

Б 28

127977

РСФСР-эй ГЭГЭЭРЭЛЭЙ МИНИСТЕРСТВО
АЛНА БУРГУУЛИНУДАЙ НАУЧНО-ШЭНЖЭЛЭГЫН ИНСТИТУТ
БУРЯАДАЙ ФИЛИАЛ

Б. Б. БАТОВ

**IV—VII КЛАССУУДАЙ БУРАГШАДАЙ
ХЭЛЭЛГЭ ХҮГЖӨӨЛГЫН
ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД**

УЛААН-ҮДЭ * 1984

74.268.19-642

Б 28

РСФСР-эй ГЭГЭЭРЭЛЭЙ МИНИСТЕРСТВО
НАЦИОНАЛЬНА БУРГУУЛИНУУДАЙ НАУЧНО-ШЭНЖЭЛГЫН ИНСТИТУДАЙ
БУРЯАДАЙ ФИЛИАЛ

Б. Б. БАТОЕВ

IV—VII КЛАССУУДАЙ ЁУРАГШАДАЙ
ХЭЛЭЛГЭ ХҮГЖӨӨЛГЫН
ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД

БАГШАНАРАЙ ХЭРЭГЛЭХЭ НОМ

Хүндэт Цей-жаб
Цыдыловитэ
бэлэглэнэб
Авторһаа Б.Б.Батоев
3/х-85

127977

УЛААН-ҮДЭ
БУРЯАДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛ
1985

МАУ ЦБС
г. Улан-Удэ

*РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын национальна
хургуулинуудай научно-шэнжэлэлгын институтдай
совет 1984 оной майн 15 туд номые хэблэлдэ баталба.*

Рецензентүүд

Педагогикын эрдэмэй доктор Э. Р. Раднаев
Педагогикын эрдэмэй кандидат Д. Д. Ошоров
Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Н. Б. Дугаров

Батоев Б. Б.

Б287 IV—VII классуудай хурагшадай хэлэлгэ хүгжөөлгын зарим асуудалнууд.— Улаан-Үдэ: Буриадай номой хэблэл, 1984.—112 н.

Автор ном соогоо IV—VII классуудта грамматика заахадаа, хурагшадай хэлэлгэ хүгжөөлгын зарим асуудалнууд тухай бэшэнэ. Дунда хургуулийн багшанарта туһаламжа болохоор хараалагдана.

В данной работе автор рассматривает некоторые вопросы развития родной речи учащихся IV—VII классов бурятской школы. Это первый опыт работы в этой области, поэтому не претендует на полноту освещения темы.

Б $\frac{3508010231-090}{M122(03)-84}$ 106—84

74.261.4

© Бурятский филиал НИИ национальных школ
Министерства просвещения РСФСР, 1984.

УРИД ХЭЛЭЛГЭ

Манай республикын хургуулинуудта түрэлхи хэлэ, литература хэр зэргээр заагдажа байнаб, хурагшад хөөрэхөөр, бэшэхээр хэды шэнээн дадал шадабаритай болоноб гэжэ хүүлэй жэлнүүдтэ шалгаһан, үзэһэн, шэнжэлһэн байнабди. Тиихэдэмнай ехэнхи хургуулинуудай хурагшад буряад хэлэ, литература яһала һайнаар шудалжа, үзэжэ байна. Гэбэшье мүн лэ олон хурагшад тулюурханаар хөөрэдэг, бэшэдэг байна гэшэ. Нэгэ багшада нэгэ класста хуража байһан үхибүүд ондо ондоо шадабаритайгаар хөөрэдэг, бэшэдэг байна.

Хурагшад гансашье бэшэгэй хүдэлмэридэ алдуу гаргана бэшэ. Тэдэнэр аман хэлэлгэдээ мүн лэ олон алдуунууды гаргана. Ушар тиимэһээ багшанарта туһалха зорилготойгоор Хэжэнгын, Ородой-Адагай, Хошуун-Үзүүрэй дунда хургуулинуудта хэлэлгэ хүгжөөлгөөр экспериментальна хэшээлнүүды багшанар 1980—1983 хуралсалай жэлнүүдтэ үгэһэн байна. Тэрэ материал энэ хүдэлмэридэ хэрэглэгдэбэ.

Хурагшадай хэлэлгэ хүгжөөхэ хэрэг хадаа тэрэнэй зорилгонуудһаа, эрилтэнүүдһээ, зүбөөр хэлэлгэһээ, бэшэлгэһээ дулдыдадаг.

Хэлэлгэ хүгжөөхэ зорилгонууд. Тон түрүүн хэлэлгэ хүгжөөхэ асуудал болбол ямар зорилготойб гэжэ хаража үзэе. Буряад хэлэ заалга хадаа хурагшадые зүбөөр, эли тодоор хөөрүүлжэ хургаха, бэшэгэй дүрим баримталжа, алдуугүйгөөр тэдэниие бэшүүлжэ хургаха зорилготой. Энэ асуудалаар «Программанууд» соо нигэжэ заагданхай: «Хурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ ехээр һаналаа табиха хэрэгтэй. Буряад хэлэнэй урогуудта темээрээ ба жанраараа элдэб янзын аман мэдээсэлгэнүүды хурагшадта хүүлэдэг байха хэрэгтэй»¹. Энэ заабарин ёһоор урок соо хурагшадые хөөрүүлжэ, хэлүүлжэ хургаха. Мүн үзэһэн дүримүүдыень зүбөөр хэрэглүүлжэ, алдуугүйгөөр бэшүүлжэ хургаха шухала. Буряад хэлэ IV—VII классуудта заахадаа, хэлэлгэ үргэнөөр хүгжөөхэ шухала. Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ хоорондоо нягта холбоотой-

¹ Буряад хургуулин программанууд. Буряад хэлэн ба литература. IV—X классууд. Улаан-Үдэ, 1981, н. 10.